

Posudek vedoucího bakalářské práce

Kateřina Josková, *Pojem úzkosti ve filosofii Jean Paul Sartra a Karla Jaspere*

Je s podivem, jak stále ještě existuje málo souhrnné či přehledové výkladové literatury k tématu filosofie existence v českém jazyce. Proto je předložena práce skromným pokusem o příspěvek k napravení tohoto deficitu, a to tím, že na zvoleném klíčovém pojmu filosofie existence, totiž pojmu úzkost, představuje rámcový kontext dvou čelních představitelů jak francouzské, tak německé větve této myslitelské tradice ve 20. století: Jean Paul Sartra a Karla Jaspere. Ti jsou však zasazeni jak do celkového kontextu tradice filosofie existence (s. 7-9), tak je pokaždé věnována pozornost i kontextu jejich jednotlivého života a celku filosofické tvorby (k Sartrovi viz s. 12-14, k Jaspersovi viz s. 26-27). Tímto kontextem získává celkové zpracování plastický obraz a velkou míru přístupnosti.

Pojem úzkost (něm. Angst) získává na významu v Hegelově *Fenomenologii ducha*, ovšem pro danou filosofickou tradici ho zformoval Søren Kierkegaard, na kterého pak následující autoři kriticky produktivním způsobem navazovali. Proto je Kierkegaardovu vypracování tohoto pojmu věnována ve vši potřebné stručnosti pozornost i v předložené práci (s. 9-11). Autorka mohla profitovat z toho, že měla k dispozici připravovaný český překlad Kierkegaardovy knihy *Pojem úzkost* od Jakuba Marka.

Jelikož se oba zvolení autoři nemohli nedotknout motivu neautentičnosti, útěku před sebou, neupřímnosti, nepoctivosti či jakkoli jinak to nazveme, byl v závěru pokaždé letmo zmíněn autor, se kterým oba zvolení protagonisté byli ve více méně explicitním dialogu, a to Martin Heidegger s jeho knihou *Bytí a čas* (viz s. 25, 29, 43). Nakolik se může zdát tato souvislost ornamentální, nebo naopak příliš zkratkovitá, zdála se nám nezbytná pro uvedení výše zmíněného kontextu myšlenkové tradice filosofie existence, do které však Heidegger nechtěl být započítáván.

Pro zpracování dvou verzí pojetí úzkosti u zmíněných autorů si autorka vhodně zvolila od každého z nich jeden základní a přístupný text, ve které o pojmu úzkost názorným způsobem pojednávají, aby to následně doplnila o další korespondující vyjádření v jejich dalších textech. Nicméně pod heslem „méně je více“ nezahluje své podání zbytečně vysokou mírou textového materiálu, a to jak primárního, tak sekundárního výkladového. V případě J. P. Sartra padla volba na spisek *Existencialismus je humanismus* a v případě K. Jaspere na text nazvaný *Mezní situace*. Sartrův výklad pojmu úzkost pak doplňuje odkazy k jeho hlavnímu spisu *Bytí a nicota* jako i – byt' čistě ornamentálně – k jeho prozaickým a dramatickým díla *Nevolnost*, *Zed'*, *Mouchy*, *Cesty ke svobodě*;

Jaspersův pak reference ke knihám *Duchovní situace doby*, *Filosofická víra*, *Úvod do filosofie* a *Šifry transcendence*.

Volba ke komparaci je věcně přiměřená, ba vhodná proto, že oba aktéři reprezentují to, co se v literatuře označuje za jeden z hlavních diferenčních ohledů, totiž zda reprezentují existencialismus ateistický, či křesťanský anebo jen náboženský. To potom má totiž zásadní vliv na to či ono pojetí úzkosti a se způsobem, jak ji pochopit, jak se jí zhostit a „co s ní dělat“. Potud je hlavní částí předložené práce závěrečná komparativní analýza na s. 40-43. Předtím však autorka deskriptivním způsobem zcela korektně referuje o příslušných vypracováních u obou autorů v jejich výše zmíněných textech. V jejím výkladu neshledávám žádnou chybu ani opomenutí. Zaměření na pojem úzkosti nepouští autorka nikdy ze zřetele ani při jeho kontextualizaci v rámci celku myšlenkové koncepce toho či onoho autora, takže se neutápí, ale ani nezahluje práci ne zcela relevantními výklady témat, jež sice s pojmem úzkosti mohou souviset, ale pro jeho názornou explikaci nejsou nezbytné.

Předložená práce nemá ambici vyvozovat z podání pojmu úzkost u daných autorů žádné normativní závěry. „Nefandí“ – anebo aspoň ne zjevně – žádnému z obou autorů, nýbrž z potřebného odstupu předkládá korektní deskripci založenou na textové evidenci, takže pracuje metodou „close reading“. Nelze opomenout i fakt, že práce je napsaná velice kultivovaným způsobem prakticky prostým formálních chyb.

Předloženou práci doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

18. května 2024

Doc. Aleš Novák, Ph.D.

Katedra filosofie